

NORGES HØYESTERETT

Den 21. desember 2015 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Tønder, Indreberg og Normann i

HR-2015-02556-U, (sak nr. 2015/2073), straffesak, anke over dom:

A (advokat Herman Alexander Hoff)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over dom for å ha holdt tre døtre borte fra deres mor og for å ha utøvd vold mot to av døtrene.
- (2) A ble 8. august 2014 satt under tiltale for overtredelse av straffeloven § 216 første ledd første straffalternativ (post I), straffeloven § 228 første ledd jf. § 232 (post II) og straffeloven § 228 første ledd (post III).
- (3) For tiltalebeslutningen post I var grunnlaget beskrevet slik:

"I perioden fra 4. august 2008 frem til dags dato hva angår B, f. 00. --- 2004, og C, f. 0. --- 2005, og i perioden fra 4. august 2008 – 8. august 2013 hva angår D, f. 0. --- 2000, holdt han uten tillatelse sine døtre borte fra sin mor F omsorg. De to eldste barna ble tatt med til Somalia av A i begynnelsen av 2006 mens den yngste ble tatt med til Somalia sommer 2007. Barna ble i hele perioden holdt i Somalia og plassert i ulike familier der de ble hindret i å ha jevnlig kontakt med hverandre og kontakt med sin mor, til tross for at Borgarting lagmannsrett i kjennelse av 17. juli 2008 besluttet i sak om midlertidig avgjørelse at barna skulle bo fast hos F frem til endelig avgjørelse forelå. Kjennelsen ble forkynt for A 4. august 2008."

- (4) Oslo tingrett avsa 21. januar 2015 dom med slik domsslutning:

"1 A, født 0.0.1969 frifinnes etter tiltalebeslutningens post I og post II.

2 A, født 0.0.1969 dømmes for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd til fengsel i 45 – førtifem – dager. Til fradrag for utholdt varetekt

kommer 5 – fem – dager.

- 3 **A, født 0.9.1969 frifinnes fra kravet om å betale oppreisning til B.**
- 4 **A, født 0.0.1969 dømmes til innen 2 – to – uker å betale oppreisning med 30 000 – trettitusen – kroner til D med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall til betaling skjer.**
- 5 **A, født 0.0.1969 frifinnes fra kravet om å betale sakskostnader."**

- (5) Tingretten bygget på at det var tiltaltes bror i Somalia som utøver den reelle foreldremyndigheten over barna. Etter 4. august 2008 hadde tiltalte en plikt til å handle for å få dem tilbake, men retten kunne ikke utelukke at han hadde gjort et mislykket forsøk på dette i 2008 som endte med at han ble fengslet og senere fikk innskrenket sin frihet. Etter dette gjorde han lite for å få barna tilbake. Retten fant imidlertid at han ikke kunne straffes for passivitet fordi det var liten grunn til å tro at et forsøk på å overbevise broren ville ført fram, og at det var sannsynlig at en handling i strid med brorens oppfatning kunne føre til nye represalier mot tiltalte. Tingretten fant det heller ikke tilstrekkelig bevist at tiltalte hadde slått sin ene datter med et belte, siden dette alene bygget på søsterens forklaring. Derimot var retten overbevist om at hennes forklaring om vold mot henne selv, var riktig, og domfelte for post III.
- (6) Påtalemyndigheten anket bevisvurderingen under skyldspørsmålet under tiltalens post I og II til Borgarting lagmannsrett. A motanket for så vidt gjaldt bevisvurderingen under skyldspørsmålet for tiltalens post III, subsidiært over straffutmålingen.
- (7) Borgarting lagmannsrett avsa 8. oktober 2015 dom med slik domsslutning:
- "1. **A, f. 00 00 69, dømmes for overtredelse av straffeloven § 216 første ledd første straffalternativ, straffeloven § 228 første ledd jfr. § 232 og straffeloven § 228 første ledd, alt jfr. straffeloven § 62 første ledd til fengsel i 2 – to – år og 2 – to – måneder med fradrag for 5 – fem – dagers varetektsfengsel.**
2. **A betaler innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse 30 000 – trettitusen – kroner til D og 30 000 – trettitusen – kroner til B, begge beløp tillagt rente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer."**
- (8) Lagmannsretten kom til at A ikke har oppfylt sin rettslige plikt til å foreta seg det nødvendige for å bringe barna tilbake til morens omsorg. Den fant at han på flere måter har motarbeidet morens ønske om tilbakeføring. Blant annet har han overfor en domstol i Somalia og sin egen familie uriktig beskyldt henne for å være mentalt syk, ha utsatt barna for omsorgssvikt, mangle omsorgsevne og ha konvertert til kristendommen. Lagmannsretten fant også at det var bevist utover rimelig tvil at tiltalte hadde slått begge døtrene som beskrevet i tiltalebeslutningen post II og III.
- (9) A har anket lagmannsrettens dom. Anken gjelder saksbehandlingen, rettsanvendelsen og straffutmålingen. Det gjøres gjeldende at det foreligger feil og mangler ved domsgrunnene. Blant annet er det uklart hvilken periode A er domfelt for. Sentrale anførsler fra As side er ikke vurdert, bevisvurderingen er ikke tilstrekkelig begrunnet, og lagmannsretten har bygget på feil faktum. Det gjøres videre gjeldende at det er feil ved lovanvendelsen under skyldspørsmålet, herunder at bevisbyrdereglene er anvendt uriktig.
- (10) Dessuten gjøre det gjeldende at den utmålte straffen er for streng, og at det er feil når

lagmannsretten ikke har funnet noen formildende omstendigheter i saken.

- (11) Det ankes også over domfellelsen for det borgerlige rettskravet.
- (12) *Påtalemyndigheten* har gjort gjeldende at det ikke er uklart hvilken periode A er domfelt for, og at dommen er godt begrunnet. Anførslene knyttet til rettsanvendelsen kan ikke føre frem. Det gjøres gjeldende at anken bør nektes fremmet.
- (13) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at tiltaltes anke ikke kan fremmes uten samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd første punktum. Anke over forhold han ble frifunnet for i tingretten, men domfelt for i lagmannsretten, kan imidlertid bare nektes fremmet dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at anken ikke kan føre fram, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum, jf. andre ledd tredje punktum.
- (14) Når det gjelder saksbehandlingen, anfører A for det første at domsgrunnene ikke klart angir hvilket tidsrom han er dømt for å ha unndratt barna fra morens omsorg.
- (15) Den 4. august 2008 er datoen tiltalte ble forkynt den midlertidige avgjørelsen om at moren skulle ha daglig omsorg for barna, og det som er angitt som starttidspunktet for det straffbare forholdet i tiltalebeslutningen. Lagmannsretten beskriver imidlertid nokså inngående hva den finner har skjedd med barna i 2006 og 2007:
- (16) Det fremgår av dommen at A brakte de to eldste barna ut av landet og til Somalia (Somaliland) i januar 2006. Det yngste barnet kom dit i juni 2007 sammen med begge foreldrene, men ble holdt igjen da moren reiste tilbake til Norge.
- (17) Lagmannsretten legger til grunn at A har unndratt barna fra morens omsorg i objektiv henseende siden januar 2006, og at han iallfall har vært klar over at moren ikke samtykket, og hatt plikt til å bringe barna tilbake til henne, siden august 2007. Lagmannsretten skriver også flere steder at barna har vært bortført i ni og et halvt år.
- (18) Isolert sett kan dette etterlate inntrykk av at lagmannsretten har domfelt for forhold forut for 4. august 2008. Men lagmannsretten konkluderer under skyldspørsmålet med at A "er straffskyldig etter tiltalebeslutningen post I". Ankeutvalget mener derfor dommen må forstås slik at domfellelsen gjelder unndragelse av barna fra morens omsorg fra 4. august 2008.
- (19) At lagmannsretten ved straffutmålingen har vektlagt at den ulovlige unndragelsen begynte forut for dette tidspunkt, er ikke feil, se Bjerke, Keiserud og Sæther 4. utgave side 128. Dette er heller ikke brudd på kontradiksjonsprinsippet. Lagmannsrettens domsgrunner viser at hendelsene i tidsrommet 2006 og 2007 var sentrale ved rettens behandling.
- (20) Anførselen om saksbehandlingsfeil på grunn av uklarhet om hvilket tidsrom domfellelsen gjelder, kan etter dette klart ikke føre fram.
- (21) A gjør videre gjeldende at domsgrunnene er mangelfulle fordi det ikke opplyses om øvrige bevis som støtter mors og datters forklaringer der avgjørende vurderinger utelukkende bygger på disse forklaringene, og fordi det heller ikke opplyses hvor mor og datter har uttalt seg sammenfallende. Han mener også at det er en ikke ubetydelig mulighet for at datteren er påvirket av moren, og at det er en mangel ved domsgrunnene at dette ikke er vurdert.
- (22) Etter straffeprosessloven § 40 femte ledd skal domsgrunnene angi hovedpunktene i rettens

bevisvurdering. I dette ligger at retten skal angi hva som har vært de springende punkter og kort angi hva som har vært avgjørende for bevisvurderingen. Utvalget mener dette kravet er oppfylt. Lagmannsretten omtaler både generelt den vekt den legger på de implisertes forklaringer, og konkret hvordan den kommer frem til konklusjonen under de enkelte spørsmål. Det er ikke nødvendig å kommentere alle forsvarerens anførsler.

- (23) Det anføres som et ytterligere eksempel på uklare og mangelfulle domsgrunner at lagmannsretten ikke har vurdert bevisverdien av fars forklaring i lys av spesialisterklæringen fra hans behandler. Her fremkommer det at han sannsynligvis har en PTSD-lidelse som gir symptomer som mangel på kronologi og detaljer når han forklarer seg. Dette behøver altså ikke være indikasjoner på manglende troverdighet, heter det i erklæringen.
- (24) Lagmannsretten peker under sin generelle omtale av bevisene på hvorfor bevisverdien av tiltaltes forklaring svekkes vesentlig. Lagmannsretten nevner ikke her erklæringen fra As behandler. Det er imidlertid ikke grunn til å frykte at lagmannsretten ikke har tatt den med i betraktning ved vurderingen av hans troverdighet. Den nevnte erklæringen er sitert i tingrettens dom. Og lagmannsretten kommenterer et annet sted i dommen at A har opplyst å ha store helseproblemer siden 2008. Han har blant annet vist til forklaring fra sin behandlende psykolog. Lagmannsretten peker på at bevisverdien av denne forklaringen svekkes av at psykologen utelukkende bygger på tiltaltes egne opplysninger, som til dels er ufullstendige. Lagmannsretten har altså forholdt seg til psykologens forklaring, men ikke tillagt forklaringen den vekt tiltalte mener den skal ha.
- (25) Det kan også nevnes at når lagmannsretten mener tiltaltes troverdighet er svekket, knyttes det ikke bare til at forklaringen er utflytende og at han trekker inn utenforliggende forhold, men også til at forklaringen er vanskelig å forene med øvrige bevis og etter sitt innhold usannsynlig.
- (26) Anførselen om saksbehandlingsfeil fordi lagmannsretten ikke kommenterer psykologspesialistens uttalelse om tiltaltes troverdighet, kan derfor klart ikke føre fram.
- (27) Det gjøres videre gjeldende at lagmannsretten har lagt uriktig faktum til grunn når den skriver at tiltalte for lagmannsretten har endret sin forklaring om fengselsoppholdet da han forsøkte å bringe med seg barna til Norge fra at det varte i 6 måneder, til at det varte i ca. 1 måned med etterfølgende meldeplikt. Det hevdes at tiltalte hele tiden har sagt at han var innesperret i ca. 1 måned og deretter ble løslatt mot meldeplikt. Denne feiloppfatningen fra lagmannsrettens side kan ha virket inn på lagmannsrettens generelle vurdering av As troverdighet, anføres det.
- (28) Til dette bemerker utvalget at fengselsoppholdet og dets varighet inngår i lagmannsrettens bevisbedømmelse under skyldspørsmålet. Dette kan Høyesterett ikke prøve, jf. straffeprosessloven 306 annet ledd.
- (29) Det anføres at domsgrunnene er uklare og mangelfulle ved vurderingen av om de subjektive straffbarhetsbetingelsene er oppfylt, fordi tiltaltes anførsel om at det ikke sto i hans makt å få barna til Norge etter 4. august 2008, ikke er tilstrekkelig vurdert. Det gjøres gjeldende at det er familien som fungerer som barnevern i Somaliland, og at tiltaltes bror ikke tillot tiltalte å ta barna med til Norge. Lagmannsretten har ikke vurdert andre grunner til dette enn at tiltalte har gitt uriktige opplysninger om helsen til barnas mor, og dermed hennes evne til å dra omsorg for barna. Andre grunner var at tiltalte selv er psykisk syk og at broren ikke opplever å være bundet av norske rettsavgjørelser og vurderer det som barnas beste å bli i Somaliland.

- (30) Utvalget er ikke enig i at lagmannsrettens begrunnelse er mangelfull. As anførsel om at det står utenfor hans makt å få barna tilbake fordi broren er i mot det, gjengis og drøftes i dommen på en måte som gjør at domfellelsen ikke fremstår som uforklart.
- (31) Ankeutvalget kan heller ikke se at domsgrunnene er mangelfulle når retten legger til grunn opplysninger fra barnas mor om forholdet mellom ektefellene før de ble separert, uten å trekke inn om hennes virkelighetsoppfatning kan ha vært påvirket av hennes akutte psykiske sykdom.
- (32) Oppsummert finner utvalget enstemmig at anken over saksbehandlingen klart ikke kan føre fram.
- (33) Når det gjelder anken over lovanvendelsen under skyldspørsmålet, anføres det at lagmannsretten har foretatt en uriktig anvendelse av bevisbyrderegelen ved alle tiltalepostene. Dette kan klart ikke føre fram. Når det gjelder post I fremgår det av domsgrunnene at lagmannsretten finner at domfelte ikke har oppfylt sin plikt til å foreta seg det som er nødvendig for å få barna tilbake til Norge, og lagmannsretten uttrykker at den ikke er i tvil om at tiltalte er straffskyldig etter tiltalens post I. Retten uttrykker videre at den finner det bevist utover rimelig tvil at tiltalte har forholdt seg som beskrevet i tiltalebeslutningen post II og III.
- (34) I anken over straffutmålingen anføres det at straffen er for høy i lys av rettspraksis, og at det bør sees hen til at det bør tas hensyn til det noe endrede syn på straff som kommer til uttrykk i forarbeidene til den nye straffeloven, jf. Rt. 2011 side 1006. Det anføres videre at det er formildende at barna er blitt fulgt godt opp i Somaliland og har fått de beste muligheter for skolegang. Videre var selve unndragelseshandlingen udramatisk, og at det ikke var grunn til å frykte omskjæring.
- (35) Utvalget bemerker at det er begrenset rettspraksis fra sammenlignbare saker. I Rt. 1994 side 1299, som gjaldt en far som tok døtre på 2 og 5 år med til Pakistan etter samlivsbrudd, kom Høyesterett til at passende straff var fengsel i 1 år. Døtrene var kommet tilbake etter 8 måneder. Høyesterett uttalte at det må reageres strengt i slike saker.
- (36) Ankeutvalget er enig med lagmannsretten i at saken her er alvorligere enn den nevnte. Som lagmannsretten påpeker er det tale om tre barn som er blitt unndratt fra enhver kontakt med sin mor, for de to yngste det meste av barndommen. De har, som det fremgår av lagmannsrettens dom, også vært avskåret fra kontakt med hverandre, har opplevd vold – også fra tiltalte – og frykt for omskjæring.
- (37) Ankeutvalget finner ikke støtte for et mildere syn på et forhold som dette i forarbeidene til straffeloven 2005, og viser særlig til Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 143.
- (38) Den idømte straffen er fengsel i 2 år og 2 måneder. Det er i samsvar med aktors påstand. Utvalget finner det enstemmig klart at det ikke er noe åpenbart misforhold mellom de straffbare handlinger og denne straffen, jf. straffeprosessloven § 344.
- (39) På denne bakgrunn finner utvalget det klart at anken ikke vil føre fram. Anken over straffekravet tillates etter dette ikke fremmet.
- (40) Anken retter seg også mot lagmannsrettens avgjørelse av kravet om oppreisningserstatning. Når anken over straffekravet ikke tillates fremmet, skal utvalget ikke ta stilling til begjæringen

om ny behandling av sivile krav.

(41) Beslutningen er enstemmig.

SLUTNING :

Anken over straffekravet tillates ikke fremmet.

Hilde Indreberg
(sign.)

Bård Tønder
(sign.)

Kristin Normann
(sign.)

Riktig utskrift: